

Îmbogățirea fondului documentar la Direcția Generală a Arhivelor Statului

An de an, Arhivele Statului și-au îmbogățit zestrea documentară fie prin preluări de la instituțiile de stat, fie prin achiziții de documente de la diferite persoane.

Achizițiile anului 1986, prin complexitatea și valoarea lor, aduc un plus de informații necesare cercetării științifice.

Demnă de semnalat este donația conținând douăsprezece scrisori din anii 1929—1941, ale criticului și istoricului literar Eugen Lovinescu către scriitoarea Hortensia Papadat Bengescu, documente ce completează cu o serie de informații istoria literaturii române, lămurind anumite fapte, date, evenimente. Astfel, I. Valerian îi solicită Hortensiei Papadat Bengescu, în 1929 articole cu subiecte ideologice pentru a le publica în „Viața Literară”, revistă săptămînală de literatură și artă. Eugen Lovinescu, în scrisorile sale, transmite impresii din călătoria făcută la Brașov (1937), despre cenaclurile literare la care a participat (1941) și despre unele lucrări de teorie literară apărute.

Printre documentele achiziționate anul trecut, menționăm raportul adresat Prefecturii Departamentului Senei, la 10 octombrie 1906, prin care se cere să se acorde inginerului și inventatorului român Traian Vuia (1872—1953) autorizația de-a face experiențe cu avionul inventat de el, pe cîmpul de antrenament de la Bagatelle.

Noi date privind cultura națională cuprind și cele 33 de documente cu conținut literar-istoric referitoare la Martha Bibescu, I. Cantacuzino, Octavian Goga, Nicolae Iorga, Titu Maiorescu, Cincinat Pavelescu, Păstorel Teodoreanu, Elena Văcărescu, Duiliu Zamfirescu și alții. Cele mai reprezentative sînt: scrisorile lui George Bengescu din 1872 privind călătoria sa pe Dunăre, pînă la Viena, conținînd unele informații biografice și aspecte ale activității sale ca însărcinat al României la Viena; scrisorile adresate de Ștefan Zeletin profesorului Vasile Bogrea, în care este descrisă situația grea a armatei române aflate în Moldova în timpul primului război mondial (1917), scrisoarea nedată a lui Octavian Goga către Octav Tăslăoanu în care relatează despre situația politică din țară, reieșind totodată și aspecte ale revoluției din Rusia. Printre documente se află, și două epigrame ale lui Păstorel Teodoreanu una făcută istoricului Nicolae Iorga, precum și o epigramă a lui Cincinat Pavelescu cu ocazia inaugurării unei expoziții a pictorului Iser.

În aceeași ofertă se află trei titluri de cărți dintre care două, fond de patrimoniu: Antologhion, Rîmnic, 1766, 563 f (carte românească veche, cu legătură contemporană și însemnări ce arată că a fost dăruită bisericii din Ionești de către episcopul Parthenie) și Octoii Rîmnic 1766 (carte românească veche cu legătură contemporană).

Menționăm, de asemenea, oferta cetățenei Toth Ioana, cuprinzînd 140 documente, hărți și planuri de moșii din perioada 1764—1924, originale, copii, traduceri și tipărituri referitoare la sate și moșii din Moldova și Țara Românească: Bîsceni, Runceni, Călugăreni, Aldeni și altele. O parte din acestea privesc moșia

Botîrlău (județul Putna) cu trupurile ei, Dimăceanca, Sinești, Dumbrăvița, Umbrărești și ne dau informații în legătură cu suprafața acesteia, prețul de vânzare, trecerea ei de la un proprietar la altul (mai cunoscuți fiind Costache Conachi, Alecu Rosetti Roznovanul, Alexandru Moruzi), procesele care au avut loc pentru încălcarea acestei proprietăți. Deosebit de importante sînt hotărnicile și inventarul acareturilor din 1830. În înscrisurile acestei moșii se menționează și documente mai vechi.

Interesante sînt și informațiile în legătură cu vadurile de mori și circiumile de pe moșii, precum și despre vile de la Călugăreni, Runceni și Valea lui Seman (județul Saac), menționarea arendării venitului podului de peste Prahova de pe moșia Maia, datele despre pădurile de lingă satele Gherghița și Văsești.

În ofertă se mai află și un plan amănunțit al moșiei Șerbești din județul Vaslui. Alte documente se referă la modul de transmitere a proprietății către moștenitori în secolul trecut, procedura vânzării moșilor la mezaș și a schimburilor de moșii etc. Mai aflăm că în focul cel mare de la Iași din 1827 a ars o parte din documentele moșiei Botîrlău și că în acea perioadă unitatea de măsură cea mai răspîndită, prăjina, avea 18 palme domnești și un pumn.

Oferta cuprinde o mare varietate de genuri de documente: de cancelarie (hrisoave, cărți domnești, diplome), zapise de vânzare-cumpărare, înscrisuri, hotărnicii, pecetluituri de scutelnici, testamente și altele.

Demn de semnalat este și documentul din 1852 dat de Alexandru Ghica, domnul Moldovei pentru înființarea unui târg pe moșia Botîrlău, arătîndu-se importanța acestui fapt pentru dezvoltarea comerțului în general. Merită evidențiat și aspectul grafic al documentului confecționat în parte în atelierul care se numea Litografia lui Miler și Parteni de la Iași.

Un document ce poate figura în orice expoziție este și litografia reprezentînd iscăliturile deputaților care alcătuiau Divanul ad-hoc al Moldovei.

Dintre tipărituri menționăm proiectul de lege pentru completarea Regulamentului Organic, art. 138—146 referitor la legiurile agrare.

Multe documente sînt scrise pe hîrtie cu filigran și au peceti ale domnitorilor țării sau ale unor instituții, județe sau sate.

Cele două hărți administrative ale județului Dolj din 1907 sînt deosebit de amănunțite, folositoare și astăzi.

Oferta cetățeanului Andrei Aricescu cuprinde un număr de 70 documente, din perioada 1699—1924 între care zapise, cărți de judecată referitoare la vechile proprietăți ale familiei Aricescu: vilele din dealul Trestienilor și de la Via Largă și altele. Unele aglîndesc circulația proprietăților, prețul de vânzare, iar altele înfățișează pricini de judecată, oferind informații cu privire la instanțele și procedura juridică a vremii.

Un număr mare din ele sînt acte de stare civilă sau documente ce oglîndesc activitatea profesională a lui Ștefan Aricescu.

Valoroase sînt și documentele cuprinse în oferta Horia Varlam, 36 de piese din anii 1623—1865, cărți domnești, zapise, hotărnicii, planuri de moșii, scrisori privind vânzări de ocine, zalogiri, pricini de judecată, litigii de hotare, între marii proprietari și răzeși din sate din ținutul Tutova, anume Băilești, Scurți, Boboșeni și altele.

O altă parte din documente se referă la viața și activitatea lui Dimitrie Meleghi, spătar apoi agă, membru în Divanul de Apel.

Toate aceste documente au fost integrate în fondurile și colecțiile păstrate de Arhivele Statului.

SILVIA-VĂTAFU GĂITAN